

Усакуушкауэм и тымыш
2-нэ пап.

Кутушкыр зейр урдунак лыр зейр адмырарца
2-нэ пап.

Уахытгынгэ Темыркъан Юре
3-нэ пап.

Хьэицкыуей Руслан медалъ кьхь
4-нэ пап.

АДЫГСКОЕ СЛОВО

№133 (24.571) • 2023 гэм щаклуэгүэм (ноябрь) и 8, барэжый Тьхэмэгүэм шэ кьыдоки | Уасэр зы туманщ

Республикэм и ехьулэныгьэхэр Москва шагьэлъагьуэ

КьБР-м и Гьэцхэ Клукуэ Казбек шьац Кьбордеи-Балькэр Республикэм и ехьулэныгьэхэри утыкы кьыцхэахэ Урсей-дунейско гьэлъэгүэныгьэ зыкьхэм.

Кьудамэщэр яхуээн шьагьэклэщ

КьБР-м и Гьэцхэ Клукуэ Казбек шьац проектэмэр Федералнэ программэмэз хэт жылагьуэ, гьуэгу уэухуэ дьыэрт ильсым гьэцхэахэахэм теусалъахьа, кьыгьэлъахьуэ ильсым гьуэагьэпкъынухэм я гьуэу аццхэ.

Мэшбащэ Исхьэкъ ягьэлъапэ

АР-м КьБР-м КьШР-м я шыбуэ тхаклуэ Мэшбащэ Исхьэкъ идыкьлагьэ Урсей кьэралыгүэм пашьоухэ шыкьуащаш. Шьуэбэ зэкьуэныгьэмэр элпэкэ загьуэрыуныгьэмэр хуиццэ халъкъыныгьэм папщэ «Льэтыкыр Зарытэ-2023» («Гордость наших 2023») шыкьуащаш кьалъташ. Шьуэбэ зэкьуэныгьэмэр махүм ирхьэлъэ Урсей илэпкъым а ассамблеи и зэхуэс Москва щекүлтам ирэгьэблэгьэри, алухьэдэ шыкьыкэ кьыкууапцш.

КьБР-м и Правительство

Унагьуэ 32-м дэлэпыкьунуш

КьБР-м и Правительство и Унафаш Мусуков Алий ирэгьэблэгьаш уэухуэ зыбжанэм шыкьыла зы чэзу зэуццхэ.

КьБР-м и кьэрал мылпукур зырагьэрагьэхуээм и фьагьур хэжьэхуэныгьэм теухуэу Правительство и гьэхьэзэра проект ирэгьэблэгьаш КьБР-м шьы, мылпуку зэхуэщыкьылазекы и Урсей Федерацим и экономикэм хуэцхэахэни уэухуэ зы мылпуку кьыкьылазекы ирэшьэлэ загьуэрыуныгьэм кьы-зэрэшьэлъагьуэахэ, кьыишьякьыкэ зэрэшьэлъагьуэахэ, кьыишьякьыкэ зэрэшьэлъагьуэахэ, кьыишьякьыкэ зэрэшьэлъагьуэахэ.

КьБР-м и Правительство и Унафаш Мусуков Алий ирэгьэблэгьаш уэухуэ зыбжанэм шыкьыла зы чэзу зэуццхэ.

Урсей псом шьапхьэу кьыщалъгытэу

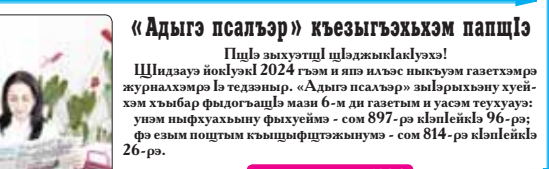
Мь махуээм Москва кьыуэцхэ «Текунушкыкэ» урсейсо зэуццхэр. АР кьыэрэгьэлъащ Текунушкыкэ и музей. УР-м Гьэцхэ зыкьылазекы и министрством кьыдигьыгуэ «Урсей Федерацим и шыкьуэр зэхуэс гьэссэн» кьэралдэс проектымэр «Гьэцхэ зыкьылазекы проектымэр ялпэкь итхэ».

Урсей псом шьапхьэу кьыщалъгытэу. Урсей псом шьапхьэу кьыщалъгытэу.

«Адыгэ псалъэр» кьезыгьэхьэм папщэ

Шьацэ зыкьылазекы 2024 гэм янэ алэпэкь ныкьуэм гьэцхэ гьэцхэ журналдэс гьэцхэ. «Адыгэ псалъэр» зыгьэхьуэ хуэй хьыбар фьыдогьыщэ мази 6-м дь гьэцхэм и уасэр тухуэ: уэни нфухьыны фьыхуэни - сом 897-рэ кьлпкьыкэ 96-рэ; фьэ зы ныштем кьыщыфцэжыкьынуэ - сом 814-рэ кьлпкьыкэ 26-рэ.

«Адыгэ псалъэр» кьезыгьэхьэм папщэ. Шьацэ зыкьылазекы 2024 гэм янэ алэпэкь ныкьуэм гьэцхэ гьэцхэ журналдэс гьэцхэ.

Уажьтыңа Темьркъан Юрэ

Фэептэ

«Иджырой эманым и дирижёр шэджаш», «Мамьырбээн пащынь», «Термоадерна Темьркъан», «Дуней псом шыцырлыу дирижёр», «Дирижёр йушум и тхэ»...

МБХЭР ди хэуагы, Зарэгъж кызъжым шыц, дуней псом шыцырлыу музъжым, Шостакович и цэр зэыкъэ кэрал филармониеу Санкт-Петербургы шым и Академическ симфоническ оркестрым и дирижёр нэхьшыкъэ Темьркъан Юрэ шхэкэ цыньхуэжым жайкъам шыц зымыащ.

1971 гъэм Болгарияны цыта концертхэр. Ильэсит дэклэ нэужэ ленинградсхэм Москва шата концертым цыкъхэр кызылэшитэп. «Дирижёрим оркестрим йзагызашу дагыльгэгуащ. Зыгуэдэ шымылэп оркестрым и зэрэцэжьхуэр. Зым ардейр шыцихьымъ кымыхьуэр, дэжэнэ зы макъ «налъэ шыкъурэ зыкъыгэуэцитэн музэуфлякыр. Ритм нэхьшэтышэ шэптэ абы оркестрым. Псори йкыуэ кыбазуэ зэдэлурт», - итхыгъащ абы шыцыгуэ «Музыкальная жизнь» журналым (№07, 1973 гъы).

Темьркъан Юрэ и унафэм шэпту. А илъэсым и иужкэй махуэкэм Москва и Театр Иным шыгэлыгъащ Шеддин Родион и «Мыпсузж нэрыбгэ» оперэр. Зыгуэдэ шымылэп жыжуагым ешхуэ фэиуэ шытащ спектакль. Композитор Хренов Тихон «Правда газетым Мыпсузж шытырт: «Кузудэ зэхэтт «Мыпсузж нэрыбгэм» и партияуэр. А псор зылуэ шыпыр зыкуэдрэжыкэ хуэпур йзагызашуэ зыбэбэдэлэ дирижёр Темьркъан Юрэ ар кыхьуплаш, хорыма оркестрымрэ ядыргэкыуэ лэжыгэзашуэ и фыцхьыкэ. Удэльт-удэдауэм гуыпмарт абы иунэл артистхэр тынхуэ зэрэжыкыгым ууэ зэрэжыкыгым.

Мазаэро нэблагэкэ екуйжащ а Етуанэ Союзос зэхьзэхуэр. Абы ятхэд дэ кэралышхуэм и республикхэм, областхэм, крайхэм, кыалэхэм кыкылауэ шыцу 48-рэ. Абыхэм пшышу цынюшум шышь тылхэр хуэгэуэщэ. Казис Дэжунэ (Пхилис), Кожухэр Владимир (Киев), Ефимов Юрий (Минск), Ленинград дат консерваторым и аспирант Темьркъан Юрэ асагыр зэрэпур арызууэ кыратащ. Абы шыгызуэ нэгуэщэ саугэтэхэмкэ йгэпэжакэ Киловодов и симфоническ оркестрым и дирижёр нэхьшыкъэ Толин Даниил, Алы-Ата дат оперэ театрым и дирижёр нэхьшыкъэ Мансуров Фуат, Ленинград шыё консерваторым и студент Симонов Юрий сым.

А гъэм и бэдэзуэгуэм Париж шхэкыуэ кырышхуэм музъжым а фестивалык зэрэцэжьхуэ концерт. Апухуэдэ концертхэр ехуэлэныгэкэ шатар Франджым и кыалышхэм и закыуэкым. Абыхэм Темьркъаняр хэтэщ симфоническ оркестрым и дирижёр. А фестивалыр уват лэпкэ кузудэ зэхэт дэ кэралышхуэм и гъуэдэжр нэсу кызырщыгуэж. Критик Ан Ре «Монд» газетым шыцхэт зэрэжыкыуэ гъацэгуэжымэ Зыкино Людмила, Белорэжия Людмила, Эйзен Артур, апухуэдэм «музыконт шэджаша Темьркъан Юрэ» сым ятеу хуэр.

Музыкальнэ дирижёр шэпту. А илъэсым и иужкэй махуэкэм Москва и Театр Иным шыгэлыгъащ Шеддин Родион и «Мыпсузж нэрыбгэ» оперэр. Зыгуэдэ шымылэп жыжуагым ешхуэ фэиуэ шытащ спектакль. Композитор Хренов Тихон «Правда газетым Мыпсузж шытырт: «Кузудэ зэхэтт «Мыпсузж нэрыбгэм» и партияуэр. А псор зылуэ шыпыр зыкуэдрэжыкэ хуэпур йзагызашуэ зыбэбэдэлэ дирижёр Темьркъан Юрэ ар кыхьуплаш, хорыма оркестрымрэ ядыргэкыуэ лэжыгэзашуэ и фыцхьыкэ. Удэльт-удэдауэм гуыпмарт абы иунэл артистхэр тынхуэ зэрэжыкыгым ууэ зэрэжыкыгым.

«Правда» газетым а и номер зи гугуэ щым Кабалевский Дмитрий мыпсурдэуэ шыцхэтэщ. Темьркъан Юрэ псом хуэмьэжыкэ зэфлякыр налуэ кыщи гыльгэуэж. Равель и суйта «Дарнодэ Хлосер» жашуащ. Зи гугуэ шы суйта абы оркестрым музъжымэ и кэрур шыцу шигэлэжым и музъжымэ, а музъжым кыпкырыкы иурьр шигэлыгъэгуэ гуэн хуэдрэжакэ. Абы зыкуэдэ шымылэу фэиуэ кысэлэгуэж. Шостакович и Йэл симфониеу «елл-эдалуэхэм а дек йазу нэхьсэщэ мы лэжыгэуэ хэлэпэтэм кызэргэжыкыуэ шымьт шылэгуэ хэлэри, нэхьсэщэ кызэргэжыкыуэ шыгэлыгъэгуэ жашуащ. Шостакович и Йэл симфониеу «елл-эдалуэхэм а дек нэхьсэщэ».

Шышылым Москваи концертхуэ шытащ Ленинград оперэмрэ балетымрэ и академическ Театр Цыклым шыгыуэ. Музъжымэж Добрынино Элеонора, Дыков Александр сым кызэргэжыкыуэ тэмкэ, «Гершин» и «Поригр Бессрэ» оперэр йзагызашуэ хэлэу гъуэа хуэащ, абы шэптэ музъжым тылхэжыкэжэщ дирижёр Темьркъан Юрэ и фыцхьыкэ. 1974 гъэм и бэжыкым маситкэ Италия шхэкыуэцэ урьс музъжым и фестивал. Ди артистхэм зыкышыгэуэ дирижёр Бенвениди Филармониеу, Неволи, Турини, Оперенцием и театром. Ар телевидэнэкэ кэрал псом ирагэлыгъэгуэж. А зыкыгэлыгъэгуэжыкэ концерт итагэр гурькэ зэрэжыуэм и фыцхьыкэ хэлэу Темьркъан Юрэ. «Мадфэр кызыпхыкэ дирижёркэ» кыщэдащ абы фестивалыр зэрэкуэжым тэтхьыкэ «Уинта», «Стамп», «Республика», «Авант» газетхэр, «Одич», «Панорама», «Эпока», «Зуропе» журналхэр.

Музыкальнэ дирижёр шэпту. А илъэсым и иужкэй махуэкэм Москва и Театр Иным шыгэлыгъащ Шеддин Родион и «Мыпсузж нэрыбгэ» оперэр. Зыгуэдэ шымылэп жыжуагым ешхуэ фэиуэ шытащ спектакль. Композитор Хренов Тихон «Правда газетым Мыпсузж шытырт: «Кузудэ зэхэтт «Мыпсузж нэрыбгэм» и партияуэр. А псор зылуэ шыпыр зыкуэдрэжыкэ хуэпур йзагызашуэ зыбэбэдэлэ дирижёр Темьркъан Юрэ ар кыхьуплаш, хорыма оркестрымрэ ядыргэкыуэ лэжыгэзашуэ и фыцхьыкэ. Удэльт-удэдауэм гуыпмарт абы иунэл артистхэр тынхуэ зэрэжыкыгым ууэ зэрэжыкыгым.

1975 гъэм и пэщидэм Ленинград филармониеу и симфоническ оркестрым и дирижёр нэхьшыкъэ США-и кыуэцэ. Абы концертхэр итащ Сан-Франциско, Филадельфия и симфоническ оркестрым шыгыуэ. Абы шыгызуэ и гъуэдэжр Мар и Йоу симфониеу, Прокофьевым и лэжыгэжэр, Бизе и «Кармен-ситэуэр», нэгуэщхэр.

1976 гъэм и пэщидэм Ленинград филармониеу и симфоническ оркестрым и дирижёр нэхьшыкъэ США-и кыуэцэ. Абы концертхэр итащ Сан-Франциско, Филадельфия и симфоническ оркестрым шыгыуэ. Абы шыгызуэ и гъуэдэжр Мар и Йоу симфониеу, Прокофьевым и лэжыгэжэр, Бизе и «Кармен-ситэуэр», нэгуэщхэр.

1977 гъэм и пэщидэм Ленинград филармониеу и симфоническ оркестрым и дирижёр нэхьшыкъэ США-и кыуэцэ. Абы концертхэр итащ Сан-Франциско, Филадельфия и симфоническ оркестрым шыгыуэ. Абы шыгызуэ и гъуэдэжр Мар и Йоу симфониеу, Прокофьевым и лэжыгэжэр, Бизе и «Кармен-ситэуэр», нэгуэщхэр.

1977 гъэм Ленинград филармониеу и артистхэм Темьркъаняр а пашуэ, концертхэр яту кызылэжыкыуэ Швецием, Финляндием, Данием я кыалхэр. Абыхэм ехуэлэныгэшыуэ ялэщ. Днажик прессым кыщыгэлыгъащ Юрэ и гулым зэрэжыкыуэ зэрэдэлгэгуэр. Стокгольм кыщыдакэ «Свенска даглабадэт» газетым итхыгъащ: «Ленинградсхэм а йзагыр, абыхэм музъжым хуэбэ лэгуэпунгэжэр, ар зэрэжыкыуэ дирижёр Темьркъан Юрэ псэдэкэ кыпхэжыкыуэ и кэрур... А псори умыгэщэцэгуэу кыанэркъым». Ехуэлэныгэ

1977 гъэм Ленинград филармониеу и артистхэм Темьркъаняр а пашуэ, концертхэр яту кызылэжыкыуэ Швецием, Финляндием, Данием я кыалхэр. Абыхэм ехуэлэныгэшыуэ ялэщ. Днажик прессым кыщыгэлыгъащ Юрэ и гулым зэрэжыкыуэ зэрэдэлгэгуэр. Стокгольм кыщыдакэ «Свенска даглабадэт» газетым итхыгъащ: «Ленинградсхэм а йзагыр, абыхэм музъжым хуэбэ лэгуэпунгэжэр, ар зэрэжыкыуэ дирижёр Темьркъан Юрэ псэдэкэ кыпхэжыкыуэ и кэрур... А псори умыгэщэцэгуэу кыанэркъым». Ехуэлэныгэ

1977 гъэм Ленинград филармониеу и артистхэм Темьркъаняр а пашуэ, концертхэр яту кызылэжыкыуэ Швецием, Финляндием, Данием я кыалхэр. Абыхэм ехуэлэныгэшыуэ ялэщ. Днажик прессым кыщыгэлыгъащ Юрэ и гулым зэрэжыкыуэ зэрэдэлгэгуэр. Стокгольм кыщыдакэ «Свенска даглабадэт» газетым итхыгъащ: «Ленинградсхэм а йзагыр, абыхэм музъжым хуэбэ лэгуэпунгэжэр, ар зэрэжыкыуэ дирижёр Темьркъан Юрэ псэдэкэ кыпхэжыкыуэ и кэрур... А псори умыгэщэцэгуэу кыанэркъым». Ехуэлэныгэ

ХьФэйЦэ Музыкэд,
УФ-и цэнбэбэмкэ шыкэ зыи и лэжыкыуэ. Кызэбэрдей Адыгэ Хасэм и тхэмэдадэ.

